

The System of Ancient Roman Roads: Historical Foundations of the Phrase “All Roads Lead to Rome” and Their Role in the Development of the Empire

Scientific Supervisor: Umarov Shodilbek Abdug‘ofurovich – Dean of the Faculty of Architecture and Construction, PhD Fergana State Technical University

Turdaliyev Ziyodjon Baxodirjon o‘g‘li
Student Fergana State Technical University

Annotation

This article explores the history of ancient Roman roads, their role in the development of the Roman Empire, and their engineering features. It also explains the origin and historical meaning of the phrase “All roads lead to Rome” based on historical facts.

Keywords: Ancient Rome, Roman roads, Roman Empire, Via Appia, engineering, history, transportation system, trade routes, military roads, infrastructure, ancient civilization, “All Roads Lead to Rome”, milestones, historical heritage.

Qadimgi Rim yo‘llari tizimi: “Barcha yo‘llar Rimga olib boradi” iborasining tarixiy asoslari va imperiya rivojida o‘rni

Ilmiy rahbar: Farg‘ona davlat texnika universiteti Arxitektura va qurilish fakulteti dekani (Phd) Umarov Shodilbek Abdug‘ofurovich; Farg‘ona davlat texnika universiteti talabasi Turdaliyev Ziyodjon Baxodirjon o‘g‘li

Annotatsiya: Ushbu maqolada qadimgi Rim yo‘llarining yaratilish tarixi, ularning Rim imperiyasi rivojida o‘rni va muhandislik xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, “Barcha yo‘llar Rimga olib boradi” iborasining kelib chiqishi va tarixiy mazmuni faktlar asosida tushuntiriladi.

Аннотация: В данной статье рассматривается история создания древнеримских дорог, их роль в развитии Римской империи и инженерные особенности. Также на основе исторических фактов объясняется происхождение и значение выражения «Все дороги ведут в Рим».

Kalit soʻzlar: Qadimgi Rim, Rim yoʻllari, Rim imperiyasi, Via Appia, muhandislik, tarix, transport tizimi, savdo yoʻllari, harbiy yoʻllar, infratuzilma, qadimgi sivilizatsiya, “Barcha yoʻllar Rimga olib boradi”, mil toshlari, tarixiy meros.

Ключевые слова: Древний Рим, римские дороги, Римская империя, Виа Аппия, инженерия, история, транспортная система, торговые пути, военные дороги, инфраструктура, древняя цивилизация, «Все дороги ведут в Рим», дорожные столбы, историческое наследие.

“Barcha yoʻllar Rimga olib boradi.” Dunyoda eng mashhur iboralardan biri. Uni koʻpchilik eshitgan, lekin juda kam odam uning qayerdan chiqqanini va nima uchun paydo boʻlganini biladi. Bir qarashda bu oddiy maqolga oʻxshaydi. Ammo uning ortida butun bir imperiyaning kuchi, dahshatli intizomi va oʻz davridan ming yillar oldinda boʻlgan muhandislik moʻjizasi yashiringan. Qadimgi Rim yoʻllari shunchaki odamlar yuradigan yoʻlak emas edi. Ular imperiyaning tomirlari edi. Oʻsha tomirlar orqali askarlar yurdi, savdogarlar harakatlandi, xabarlar tarqaldi va Rimning qudrati dunyoga yoyildi.

Miloddan avvalgi IV asrda Rim hali dunyoga hukmronlik qilayotgan ulkan imperiya emas edi. U Italiya yarimorolidagi kuchayib borayotgan davlatlardan biri edi, xolos. Lekin rimliklar juda muhim bir narsani boshqalardan oldin tushunib yetishdi: agar davlat uzoq yashashini istasa, u avvalo odamlar va qoʻshinlar tez harakatlanadigan yoʻllarga ega boʻlishi kerak.

Miloddan avvalgi 312-yilda Appiy Klavdiy Sek ismli davlat arbobi tarixdagi eng mashhur yoʻllardan birini qurishni boshladi. Bu yoʻl keyinchalik **Via Appia** deb nom oldi. Uni hatto “Yoʻllarning malikasi” deb atashgan. Dastlab u Rimdan Kapua shahrigacha choʻzilgan boʻlsa, keyinchalik uzoq janubgacha kengaytirildi. Bu yoʻl oddiy tuproq yoʻli emas edi. Uning tagiga katta toshlar yotqizilgan, ustiga mayda shagʻal solingan, keyin esa mustahkam yassi toshlar bilan qoplangan. Muhandislar yoʻl yuzasini

biroz qavariq qilib qurganlar, shu sababli yomg'ir suvlari ikki tomonga oqib tushgan. Bugungi kunda ham ko'plab zamonaviy yo'llar shu tamoyil asosida quriladi.

Eng hayratlanarlisi shundaki, ayrim Rim yo'llari ikki ming yildan keyin ham saqlanib qolgan. Zamonaviy yo'llarning ba'zilar bir necha o'n yilda ta'mir talab qilsa, Rim yo'llarining ayrim qismlarida odamlar bugun ham yurmoqda. Inson ba'zan o'ylab qoladi: qadimgi odamlar qo'l mehnati bilan buncha mustahkam yo'l qura olgan bo'lsa, nega zamonaviy yo'llar qishning ikki faslidan keyin chuqurchalar bilan to'lib ketadi? Tarix ba'zan juda noqulay savollar beradi.

Rim imperiyasi kengaygani sari yo'llar ham ko'payib bordi. Vaqt o'tib Rimliklar qariyb **400 ming kilometrdan ortiq yo'llar tarmog'ini** yaratdilar. Shundan taxminan **80 ming kilometri tosh bilan qoplangan** edi. Bu yo'llar Britaniyadan Shimoliy Afrikagacha, Ispaniyadan Yaqin Sharqqacha cho'zilgan. Ular o'rmonlarni kesib o'tgan, tog'larni yorib o'tgan, daryolar ustidan ko'priklar qurilgan.

Rim askarlari bir kunda 25–30 kilometr yurishi odatiy hol hisoblangan. Zarurat tug'ilganda esa bundan ham uzoq masofani bosib o'tishgan. Yo'llar tufayli qo'shinlar tez harakat qilgan va qo'zg'olonlar tez bostirilgan. Rimning dushmanlari ko'pincha jang maydonida emas, balki Rimning kutilmaganda paydo bo'lish tezligidan yengilgan.

Lekin yo'llar faqat urush uchun xizmat qilmagan. Ular savdoni ham o'zgartirib yubordi. Misr bug'doyi, Ispaniya zaytun moyi, Sharq ziravorlari va boshqa mahsulotlar minglab kilometr masofani bosib o'tgan. Savdogarlar yo'llar orqali yangi bozorlarni topgan. G'oyalar ham sayohat qilgan. Dinlar, tillar va madaniyatlar bir hududdan boshqasiga tarqalgan.

Rim yo'llarining yana bir qiziq jihati bor edi. Har bir yo'l bo'ylab maxsus tosh ustunlar o'rnatilgan. Ular **mil toshlari** deb atalgan. Bu ustunlarda Rimgacha bo'lgan masofa ko'rsatilgan. Xuddi bugungi yo'l belgilarining qadimgi ko'rinishi kabi. Rim markazida esa **Milliarium Aureum**, ya'ni "Oltin mil toshi" joylashgan edi.

Imperiyaning asosiy yo‘llari shu nuqtadan boshlab hisoblangan. “Barcha yo‘llar Rimga olib boradi” degan ibora ham aynan shu tushunchadan kelib chiqqan.

Ammo bu ibora aslida hamma yo‘llar geografik jihatdan Rimga boradi degani emas edi. Ma’nosi chuqurroq bo‘lgan. Rim imperiyasidagi asosiy yo‘llar tarmog‘i markaz sifatida Rim bilan bog‘langan edi. Qayerga bormang, qaysidir yo‘l sizni oxir-oqibat Rim tizimiga olib kirardi.

Tarixchilar yana bir qiziq fakti aytadi. Rim yo‘llari shu qadar to‘g‘ri qurilganki, muhandislar imkon qadar egri yo‘llardan qochishga harakat qilishgan. Ular ba’zan tog‘larni aylanib o‘tish o‘rniga, toshlarni kesib yo‘l ochishni afzal ko‘rishgan. Sababi oddiy edi: to‘g‘ri yo‘l vaqtni tejaydi.

Bugun Yevropadagi ayrim zamonaviy magistrallar qadimgi Rim yo‘llari o‘rnida joylashgan. Minglab yillar o‘tgan bo‘lsa ham, odamlar hali ham o‘sha yo‘nalishlardan foydalanmoqda.

Qadimgi Rim yo‘llari haqida o‘qiganda bir haqiqat aniq ko‘rinadi: buyuk imperiyalar faqat qilich bilan qurilmagan. Ular odamlarni bog‘lay oladigan yo‘llar bilan ham qurilgan. Rimliklar buni juda yaxshi tushungan. Ular shunchaki yo‘l qurmagan. Ular tarixni bir-biriga bog‘lab qo‘ygan.

Va ehtimol shuning uchun ham ikki ming yil o‘tgach, biz hanuz o‘sha iborani eslaymiz: **“Barcha yo‘llar Rimga olib boradi.”**

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ahmedov B. **Tarixdan saboqlar**. Toshkent: O‘qituvchi, 1994.
2. Karimov I.A. **Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q**. Toshkent: Sharq, 1998.
3. Jo‘rayev N. **Tarix falsafasi**. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
4. Jo‘rayev N. **Jahon tarixi**. Toshkent: Sharq, 2011.
5. Sodiqov H. **Qadimgi dunyo tarixi**. Toshkent: O‘qituvchi, 2005.
6. Ahmedov A. **Jahon sivilizatsiyalari tarixi**. Toshkent: Ma’naviyat, 2010.

7. Xasanboyev O., Jo‘rayev N. **Qadimgi dunyo tarixi**. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2009.
8. Madraimov A. **Jahon tarixi bo‘yicha ma‘ruzalar kursi**. Toshkent, 2012.
9. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. 8-jild. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi Davlat ilmiy nashriyoti, 2004.
10. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. **Rim imperiyasi** maqolasi. Toshkent, 2004.

Internet manbalari

1. Encyclopaedia Britannica. Ancient Roman Road System:
<https://www.britannica.com/topic/Roman-road>
2. National Geographic. Ancient Rome: <https://www.nationalgeographic.com/history>
3. History Channel. Ancient Rome: <https://www.history.com/topics/ancient-history/ancient-rome>
4. UNESCO World Heritage Centre: <https://whc.unesco.org>
5. Ancient History Encyclopedia (World History Encyclopedia):
https://www.worldhistory.org/Roman_Roads/
6. Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu>

